

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
Ф66

Серія "AMERICAN LIBRARY"
заснована 2017 року

БАГАТИЙ ХЛОПЕЦЬ

I

F. Scott Fitzgerald
THE RICH BOY AND OTHER STORIES

Фіцджеральд, Ф. Скотт

Ф66 Багатий хлопець та інші історії / Ф. Скотт Фіцджеральд ; пер. з англ. Ганни Лелів. — К. : Знання, 2017. — 270 с. — (American Library).
ISBN 978-617-07-0428-3 (American Library)
ISBN 978-617-07-0481-8

У пропонованій збірці представлені кращі новели відомого американського письменника Ф. Скотта Фіцджеральда (1896—1940) із таких авторських збірок: "Емансиповані й глибокодумні", "Оповіді джазової доби", "Усі ці сумні молоді люди", "Відбій на зорі". Доля героїв цих творів складається порізно, але, описуючи життя кожного з них, автор наголошує: в яку б епоху не жила людина, моральні цінності залишаються незмінними — родинне тепло, милосердя, щирість, уміння цінувати те, що маєш, завжди дають шанс на щастя. Натомість самолюбство, зарозумілість, нахабство прирікають нас на безпідні пошуки щасливої долі.

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)

ISBN 978-617-07-0428-3
(American Library)
ISBN 978-617-07-0481-8

© Видавництво "Знання",
переклад українською
та оформлення, 2017

Почніть описувати окрему особу й ви незчуєтесь, як створите тип; почніть з типу, і побачите, що створили... ціле нічого. А все тому, що ми всі — химерні істоти, і за нашими обличчями й голосами ховаються химери, про які ми нікому не хочемо розповідати, а часто й самі не здогадуємось. Коли я чую, як якийсь чоловік називає себе "простим, чесним, відкритим хлопцем", то ні на мить не сумніваюся, що він цілеспрямовано приховує в собі якусь конкретну, ба навіть жадливу ненормальність — і його запевнення у своїй простоті, чесності та відкритості — не більше як спосіб нагадати самому собі про власну хибу.

Нема на світі ні типів, ні повторів. Є багатий хлопець, і це історія про нього, а не про його брата. Я все життя прожив серед його братів, але саме він був моїм приятелем. До того ж, якби я мав написати про його братів, то мусив би почати зі спростування всієї тієї брехні, яку вбогі наговорили про багатих, а багаті наговорили самі про себе — і то таких нісенітниць вони нагородили, що коли ми беремо до рук ту чи ту книжку про багатіїв, то мимоволі готуємось прочитати в ній якісь небиллиці. Навіть розумні й пристрасні літописці життя перетворили країну багатих на казкове царство.

Хочу розповісти вам про дуже багатих людей. Вони відрізняються від нас із вами, бо змалку все мають і насолоджуються всілякими благами, і це не минає безслідно — вони виявляють слабкодухість там, де ми ви-

являємо силу духу, і скептично налаштовані щодо того, чому ми довіряємо. Це геть непросто зрозуміти, якщо сам не народився багатим. Глибоко в душі вони вважають себе ліпшими за нас, бо нам самотужки доводиться шукати собі прихистку в цьому житті. Навіть поринувши в наш світ чи опустившись нижче за нас, вони однаково вважатимуть себе ліпшими. Вони — інші. Щоб якнайкраще описати Енсона Гантера, я ставитимусь до нього наче до чужоземця і вперто не відступатиму від своєї позиції. Якщо я бодай на мить прийму його за свого, мені кінець — у мене вийде хіба безглуздий фільм і більш нічого.

II

Енсон був найстаршим із шести дітей, які одного дня розділять між собою статок у п'ятнадцять мільйонів доларів; і свідомого віку — мабуть, років семи? — він досягнув на початку того століття, коли сміливі панночки вже пропливали П'ятою авеню в електричних “мобілях”. У ту пору вони з братом мали гувернантку з Британії, яка так чітко, виразно й бездоганно розмовляла англійською, що хлопці й собі навчилися так говорити — їхні речення були ясні, зрозумілі й не збивалися до купи, як у нас. Вони не розмовляли достеменно так, як англійські дітлахи, проте мали акцент, притаманний світським людям у Нью-Йорку.

Улітку шістьох дітей перевозили з будинку на Сімдесят першій вулиці у великий маєток на півночі Коннектикуту. Місцевість була не надто популярна — батько Енсона хотів, щоб його діти якнайпізніше пізнали цей бік життя. Він ставився дещо зверхньо до свого класу,

себто нью-йоркського товариства, та до своєї епохи, себто бундючної й церемонної вульгарності “позолоченої ери”, і волів, щоб його сини навчилися зосереджуватися, мали здорове тіло і вирости достойними й успішними чоловіками. Вони з дружиною скільки могли, не спускали з них очей, доки двоє старших хлопців не пішли до школи, а у великому маєтку це не так легко зробити, як у малих та середніх за розміром будинках, де я провів своє дитинство і завжди чув материний голос, відчував її присутність, її схвалення чи невдоволення.

Енсон уперше відчув свою вищість, коли побачив, з якою заздрістю і водночас пошаною до нього ставляться у селі в Коннектикуті. Батьки хлопчаків, з якими він бавився, завжди питали, як ведеться його татові й мамі, і не приховували радості, коли їхніх дітей запрошували до маєтку Гантерів. Він сприймав це за нормальний стан речей і до кінця життя драгувався, якщо не перебував у центрі якогось товариства, коли мова заходила про гроші, статус чи владу. Енсон вважав недостойним боротися за першість з іншими хлопцями — він очікував, що її віддадуть йому добровільно, а як ні, то повертався до лона своєї сім'ї. А родина в нього була чимала, бо на Сході гроші досі є річчю феодальною, довкола якої утворюється клан. Натомість на бундючному Заході гроші розділяють родини на окремі “групки”.

У вісімнадцять років Енсон — юнак зі світлим кольором обличчя і здоровим рум'янцем від упорядкованого життя за часів шкільного навчання — вирушив до Нью-Гейвена. Його золотисте волосся стирчало в різні боки, ніс був схожий на пташиного дзьоба — і через ці дві риси його не можна було назвати вродливим — проте він тримався впевнено й до певної міри безцеремонно, і

чоловіки з вищого класу, минаючи його на вулиці, відразу здогадувались, що це багатий хлопець, який навчається в одній із найкращих шкіл. Утім саме зверхність стала на заваді його успіху в коледжі — його незалежність помилково сприйняли за егоїзм, а відмова прийняти з належною повагою єльські стандарти принижувала тих, хто їх прийняв. Тому завдовго до закінчення навчання центр його життя почав зміщатися до Нью-Йорка.

У Нью-Йорку він почувався як риба в воді — там був його власний дім зі “слугами, яких більше ніде не знайдеш” і його родина, в якій він завдяки своєму доброму настрою і вмінню все залагоджувати швидко зайняв чільне місце, а ще вечірки з дебютантками, правильний чоловічий світ із клубами для джентльменів і, час від часу, шалені гулянки з кралечками, від яких у Нью-Гейвені трималися подалі. Його життєві плани були доволі традиційні — зокрема, він бачив перед собою, хоч наразі й досить невиразно, обриси тієї, з якою одного дня збирався одружитися, проте його задуми відрізнялися від задумів більшості молодих чоловіків тим, що не тонули в тумані, чи то пак у так званому “ідеалізмі” чи “ілюзіях”. Енсон сміливо приймав світ розкошів і марнотратства, розлучень і легковажних розваг, зверхності й привілеїв. Життя більшості з нас закінчується компромісом — його життя з компромісу почалося.

Я познайомився з ним наприкінці літа 1917 року, коли він щойно закінчив Єль і його, як і всіх нас, захопив вихор воєнної істерії. У блакитно-зеленому мундирі морської авіації він приїхав до Пенсаколи, де оркестр при готелі грав “Пробач, моя любя”, а ми, молоді офіцери, танцювали з дівчатами Енсона. Усі любили його, на-

віть інструктори поважали, дарма що він полюбляв часом випити й літаком керував далеко не бездоганно. Він любив вести з ними довгі розмови своїм упевненим, розважливим голосом — розмови, які рятували його, а частіше когось із інших офіцерів, від неминучих проблем. Енсон був товариським, безсоромним шукачем насолод, тому ми всі здивувалися, коли він закохався у стриману й порядну дівчину.

Її звали Пола Леджендре — темноволоса, серйозна красуня із Каліфорнії, родина якої мала зимову віллу за містом. Попри всю свою серйозність, дівчина користувалася надзвичайною популярністю, адже існує численний клас чоловіків, які терпіти не можуть, коли жінка має почуття гумору. Та Енсон до них не належав, і я не міг зрозуміти, чому його — хлопця ущипливого і з гострим розумом — привабила її так звана “щирість”.

Попри все вони покохали один одного — і то так, як хотілося їй. Він більше не вчашав на вечірні посиденьки в барі “Де Сота”, а коли їх бачили разом, закохані вели довгу, серйозну розмову, що тривала, мабуть, кілька тижнів. Пізніше він розповів мені, що вони не розмовляли ні про що конкретне, а обмінювалися, радше, дитячими, ба навіть безглуздими репліками, наповненими емоціями, що народжувалися не зі слів, а з колосальної серйозності їхнього діалогу. То був своєрідний гіпноз. Часто його переривав той вихолощений сміх, який ми називаємо веселощами; коли ж вони опинялися наодинці, гіпноз знову відновлювався — урочистий, обережний і пишномовний, де кожен зі співрозмовників відчував єдність почуття і думки. З часом закохані почали обурюватися, коли хтось чи щось перебивало їм розмову, перестали реагувати на житейські жарти і навіть на помір-